

Азія 15.04.2025 | Крістоф Хойзер

Випробування для демократії

Після імпічменту президента Південна Корея мусить протистояти теоріям змови та подальшій поляризації

Конституційний суд Південної Кореї 4 квітня одноголосно затвердив імпічмент президента Юн Сок Їоля. Вже вдруге за менш ніж десятиліття президента Південної Кореї усунули з посади. Рішення було ухвалено через 111 днів після успішного голосування за імпічмент у Національній асамблеї. Причиною стала спроба Юна запровадити воєнний стан 3 грудня 2024 року.

Протягом кількох місяців до оголошення воєнного стану президент зазнавав дедалі сильнішого тиску з боку опозиції. На президентських виборах 2022 року він переміг Лі Чже Мена з Демократичної партії (DP) з мінімальним відривом у 0,7 відсотка. Тепер Лі знову є найперспективнішим кандидатом на майбутніх виборах, попри незакриті судові справи проти нього. Опозиція стала абсолютним переможцем парламентських виборів 2024 року, неодноразово використовувала свою більшість для тиску на уряд: домагалася імпічменту урядовців, блокувала або змінювала урядові ініціативи, а також викривала імовірну корупцію, пов'язану з Юном і його дружиною. У відповідь президент застосовував право вето частіше, ніж будь-хто з його попередників, і зрештою, у відчайдушних пошуках виходу, оголосив воєнний стан, зануливши країну в найглибшу кризу з часів демократизації.

Це сталося в момент, коли геополітичні зміни ставили Південну Корею перед серйозними викликами: американські мита болісно вдарили по експортно-орієнтованій економіці, відносини з Північною Кореєю були найгіршими за тривалий час, а Дональд Трамп регулярно загравав з ідеєю прямих переговорів із Кім Чен Ином.

Імпічмент засвідчив стійкість південнокорейської демократії, однак масові демонстрації прихильників і противників імпічменту засвідчили глибокий розкол у суспільстві. Зростає загроза з боку антидемократичних сил і їх дедалі агресивнішої риторики.

*Політичні дебати в
Південній Кореї стали
дедалі
непримиреннішими, а
поляризація ще більше
посилилася*

Президент Юн звинувачував опозицію в зловживанні парламентською більшістю й поширював необґрунтовані твердження про інфільтрацію північнокорейськими агентами. Політичні дебати в Південній Кореї стали дедалі непримиреннішими, а поляризація ще більше посилилася. Відголосом ескалації став замах на лідера опозиції Лі Чже Мена, якого серйозно поранили ножом. Соціальний розкол загалом відбивається в насильстві: в ніч на 19 січня розлючений натовп штурмував суд, який перед тим видав ордер на арешт президента Юна. Зазнавали нападів і інші опозиційні політики.

Докидають хмизу в жар теорії змови про китайський вплив, північнокорейську присутність або фальсифікацію парламентських виборів 2024 року. Такі історії резонують із світовими тенденціями: на демонстраціях проти імпічменту з'являються плакати «Stop the Steal», червоні бейсболки у стилі MAGA. Протистояння «ми проти них» поглиблюється також через різне ставлення до Китаю та Північної Кореї.

Південна Корея давно вважається прикладом успішної демократії. Вона здійснила неймовірний економічний прорив, перетворившись із зруйнованої війною бідної країни на одну з провідних економік світу. Проте зростає майнова нерівність, молодь потерпає від нестабільності на ринку праці й дивиться у майбутнє зі скепсисом. Південна Корея має найнижчий рівень народжуваності у світі, а рівень бідності серед людей похилого віку майже втричі перевищує середній показник країн ОЕСР.

У політичній площині країна зазнає дедалі більшої поляризації. Після обрання Юн Сок Йоля індекси на кшталт V-Dem засвідчили регрес ключових елементів демократії. Особливо яскраво це виявляється в гендерній поляризації серед молоді до 30 років. Хоча ця вікова група традиційно була радше прогресивною, тепер багато молодих чоловіків підтримують консервативну PPP і беруть участь у мітингах проти імпічменту. Антифеміністична риторика Юна, який обіцяв ліквідувати Міністерство у справах жінок і заявляв про «жіночі привілеї», знайшла відгук серед молодих чоловіків, обурених обов'язковою військовою службою. Проте загалом суспільство залишається патріархальним: частка жінок у керівних посадах низька, а розрив у зарплатах становить 31 відсоток – найвищий показник серед країн ОЕСР.

*Більш прогресивних
політиків нерідко
таврують як
«комуністів»*

Радикальні голоси дедалі голосніше звучать у публічному просторі. Вони пропагують жорсткий курс щодо Північної Кореї, поширюють наративи про комуністичну інфільтрацію й демонструють сильну проамериканську орієнтацію. Юн також використовував ці тези, виправдовуючи запровадження воєнного стану. Більш прогресивних політиків часто таврують як «комуністів». Велику роль у поширенні радикальних поглядів відіграють праві ютубери, які будують свою бізнес-модель на експлуатації конспірологічних теорій, причому дедалі більше громадян отримують інформацію саме через YouTube.

Тепер перед консервативною РРР стоїть завдання відмежуватися від радикальних елементів. Перша спроба імпічменту Юна зазнала невдачі через опір партії. Хоча під час другого голосування деякі депутати підтримали імпічмент, значна частина РРР продовжує ставити під сумнів його легітимність. Радикальні голоси навряд чи стихнуть, а південнокорейська демократія й надалі перебуватиме під тиском. Боротьба точиться і в юридичній площині: обидві сторони використовують судові позови як інструмент політичної боротьби, звинувачуючи одна одну у «юстиціалізації» політики.

Ще тривожніше, що частина суспільства почала сумніватися в легітимності Конституційного суду, хоча більшість громадян все ще визнає його авторитет. Обидві політичні сили публічно заявили про повагу до рішення суду, однак зерно недовіри вже посіяне.

Попереду – агресивна виборча кампанія. Хоча Лі Чже Мен із Демократичної партії суттєво випереджає конкурентів у соціопитуваннях, для багатьох консервативних виборців він залишається неприйнятною фігурою. Події, що відбуваються з грудня 2024 року, свідчать і про стійкість демократії, і про небезпеку радикалізації. Розкол між DP і РРР, а також у самому суспільстві лише поглибився. Водночас угода про пенсійну реформу доводить, що компроміси між партіями можливі за політичної волі.

Наступний уряд муситиме вирішувати структурні економічні проблеми на тлі викликів міжнародної політики. Але ще важливішим завданням стане відновлення політичного діалогу й пошук балансу, без яких подолати паралізуючу поляризацію та запобігти подальшій ерозії демократичних інституцій буде

неможливо. Майбутня виборча кампанія стане першим випробуванням на цьому шляху.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Крістоф Хойзер

Д-р Крістоф Хойзер (Christoph Heuser) – керівник бюро Фонду ім. Фрідріха Еберта в Південній Кореї. До цього він очолював представництво Фонду в Бразилії, а також працював співробітником відділу Фонду по Латинській Америці.

